

Din-Devlet-Toplum İlişkisi (2)

İçeriği Yazan: [Eren GÜNER](#) [1] Zaman: Çar, 18/09/2013 - 15:19

Referans İçerik: [Din-Devlet-Toplum İlişkisi](#) [2]

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Din ve vicdan özgürlüğü kavramının Dünya’da nasıl ele alındığını kısaca inceledikten sonra Türkiye’ye geri dönelim. Cumhuriyet Devrimi ile uzun yıllar şöyle veya böyle dini kurallarla yönetilmiş, bilimsel anlamda olgun bir eğitim sistemi olmamış bir ülkeyi bilimin, aklın egemen olduğu bir yapıya dönüştürme çabası neticesinde laiklik anayasal bir kavram olarak karşımıza çıktı. Bu sayede din resmi bir devlet politikası haline geldi ve dini inançların biri diğerinin tahakkümü altında olması engellenmeye, tüm inançların devlet tarafından eşit düzeyde desteklenmesi sağlanmaya çalışıldı. Zira bu türden keskin bir dönüşümün kendiliğinden -Cumhuriyet’in ilanından sonra dahi halifenin olduğu bir ortamda- halkta karşılık bulmasını beklemek hayalcilik olurdu.

İslam içerisinde Protestanlık gibi temelde dini kişisel düzeyde yaşamayı öğütleyen kuvvetli bir akım olmaması zaman içerisinde Diyanet İşleri Başkanlığı’nı hayatta tuttu. Türkiye’de laiklik, iktidarı ele geçiren kadroların Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla dini tekeline aldığı bir yapıya evrildi; yukarıdan aşağı uygulanıyor olması sebebiyle çokça politikaya alet oldu. Böylece Türkiye’de laiklik kavramı Sünni Müslümanlar hariç -zaman zaman onların dahi- tüm dini grupların özgürlüğüne kısıtlama getiren bir olgu haline geldi.

Anlattıklarımızı Aleviler üzerinden somutlaştıralım. Osmanlı yönetiminde yıllarca baskı görmüş olan Aleviler laik bir cumhuriyet yönetimini elbette olumlu karşıladılar. Halkı kul ve ümmet olarak gören bir anlayış ile geçen yılların ardından hilafetin kaldırılması, bilimsel bir eğitim sisteminin yerleştirilmesi amacıyla eğitim ve öğretimin birleştirilmesi Aleviler için olumlu adımlardı. Bu devrimlerle birlikte çoğunluğu yozlaşan, çağ dışı kurumlar haline gelen; halkın dini duygularını istismar eden tekke ve zaviyelerin kapatılması da kaçınılmazdı. Ancak ister istemez bu düzenlemeyle birlikte Alevilerin ibadethaneleri de ellerinden alındı. 1937 Dersim olaylarıyla Alevilerin Cumhuriyet yönetimi ile arası biraz daha açıldı. Ardından özellikle Demokrat Parti -1950 yılında oy verdikleri- ile başlayan dini politikaya alet etme dönemi, Aleviler için zor bir dönemin başlangıcıydı. Sonraki süreçle birlikte Aleviler’i sindirmeye yönelik politikalar, darbe dönemlerinin öncesinde Aleviler’e yönelik katliamlar ve en nihayetinde 80 darbesinde sonra tek tip toplum oluşturma hayaliyle Aleviler’in ötekileştirilmesi, ortak alanlardan tamamen dışlanması birbirini izledi. Bugün geldiğimiz noktada da Aleviler’in bir çok temel hak ve özgürlükten yoksun olduğunu, din ve vicdan özgürlüğü anlamında eşit yurttaş muamelesi görmediklerini söylemek mümkün.

Tüm bunlardan sonra söyleyebiliriz ki artık devletin din üzerinden elini eteğini tamamen çektiği bir yapıya **“yumuşak ve kademeli”** bir geçişin vakti geldi de geçti. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti’nin din ile geçmişi ve bugünü kısmen sorunlu olsa da artık özerklik verilecek dini kurumların halkı kökten istismar ederek bağnaz-gerici bir topluma evriltme tehlikesi, baskıyla insanların mezhep veya din değiştirmelerine sebep olacak -alınacak önlemlerle birlikte- büyük bir kamuoyu yok. Hatta mevcut devlet politikalarına baktığımızda halkın büyük bir bölümünün bu konuda bürokratik elitlerin bir adım ilerisinde olduğunu söylemek de yanlış olmaz. Yani artık insanların yaşayacakları dini devletin tayin ettiği dönem geride bırakılmalı. Dinlerin-mezheplerin özerk kurumlar aracılığıyla bir araya gelerek kendi inanışlarını ve ibadethanelerini özgürce

belirlemeli, ibadetlerini sorgusuz-sualsiz özgürce yapabilmelerine olanak sağlayacak anayasal değişiklikleri yapılmalı. Unutulmamalı ki dünden bugüne ilerici olan bir hareket geçmişe düşmanlık ve intikam duygusuyla baktığı noktada bugünden yarına gerici bir konuma düşmekten kurtulamaz.

Tüm bunların yanında devletin dini tamamen vatandaşlarının tekeline bıraktığı bu politika cumhuriyet devrimlerinden bir tanesini yok etmek anlamına da gelmiyor. "Laiklik kavramı"nı pekiştiriyor ve bir adım daha ileriye götürüyor. Kemalizm de zaten "Devrimcilik" ilkesi ışığında aklın ve bilimin öncülüğünde bu gibi değişiklikleri öngörüyor.

Eren GÜRER

eren.gurer@politikadergisi.com [3]

Yorumlar

- [Analiz](#) [4]
- [İç Siyasa](#) [5]
- [Tarih](#) [6]
- [Toplumsal](#) [7]

Kaynak URL (18/04/2024 - 03:25 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/din-devlet-toplum-iliskisi-2>

Bağlantılar:

- [1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/eren-gurer>
- [2] <https://politikadergisi.com/makale/din-devlet-toplum-iliskisi>
- [3] <mailto:eren.gurer@politikadergisi.com>
- [4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>
- [5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
- [6] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>
- [7] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>